

LINO AKESOLO ETA EUSKALTZALE LAGUNAK

Antzinako gomuta banakak handik eta hemendik bilduz ehundu nahi neuke Lino Akesoloren historiaren zertxobait. Haren bizi-hariaren atal txiki bat. Zer hartzen dau atal honek? Harek bere euskal lanetan ziharduala, euskaltzaleekin izan zituan hartu-emonak. Eta horreek be ez sistematikoak, neure gomuten begitik jasorikoak baino.

Umetan astoa sokatik hartuta errotara urunetan joaten ginanekoa bizi-bizi dogu gogoan. Errotak garaua urun bihurtzeko ateratzen eban sakoneko eta hondoko hotsa be ez jaku oraindino joan. Irudi hori jatort behin eta barrero gogora Lino Akesoloren unean uneko euskal produkzio batzuetan begiak ezartzean.

Begoñako Karmelon ezagutu neban A. Lino Akesolo, 1962tik 1966ra bitartean Teologiako lau urteko ikasketak han egin nituan-eta. A. Lino gure irakasleetariko bat zan. Baina haren gaiak pixka bat bazterrekoak ziran: Ordenaren historia, Patrologia, Misiologia... gazteok ia atsedean antzera hartzen genduzanak; berari be, ziur asko, ez jakozan astun egingo. Kasu askotan, hasieran gu material egokiak irakurtzen eta estudiatzen jarri ostean, berak liburu txiki zahartxuak irakurri eta notak hartzeari ekiten eutsan. Gero jakin neban klasikoen deboziozko liburuak zirala. Esan nahi dot, Teologiako eskola hareek ez jakozala inondik be eragozpen izan bere euskal gaietan buru eta bihotz murgiltzeko. Hor eban bere *errota* eta hor eihotzen eban urun fina...

Uste dot 1963 inguruan hasita, Eliz testu ugari izango zituala esku artean Bilboko elizbarrutirako euskeraz jartzeko. Liturgia Santuaren Konstituzioa "Sacrosanctum Concilium" izenekoa izan zan Vatikanoko II. Kontzilioan onartu zan lehenengo dokumentua, 1963rako prest egoana. Hasiera haretan behin-behineko testuak itzultzen nahiko lan izan eban. Liturgiako eta sakramentuetako errito-liburuak itzuli behar izan zituan batez be; gerokoak badakigu elkarlanean egin zituen; izan be, euskal liturgi itzultzaile taldea laster sortu zan, bera Bizkaiko taldearen buru zala.

Dana dala, Iratzeder-Lertxundi beneditarren lapurterazko Salmoak bizkaierara egokitzen jardun ebanekoa dot batez be gogoan. Ikasleok, geure mundutxuan bizi ginan, baina ikusi ez arren uruna, entzuten genduan errotaren hots urruna. Irakasleen ahoz irazitzen ziran gugana tantaka halako komentario eta kulturako barri solteak, esaterako, Linok errima egokien bila izan ohi zituan neke eta pozak. Iratzeder sarri etortzen zan Begoñara. Afaltzen gurekin izaten zan eta biharamunean Aita Linok eta biak ordu luzeak igarotzen zituen elkarrekin Salmoen bizkaierazko bertsioa eratzten, egokitzen, orrazten. Beraz, *Salmoak* liburua bizkaierazko bertsioan eratzten eta jaiotzen ikusi genduala esan geinke.

Beste gauza esanguratsu bat be hur-hurretik sumatu genduan Begoñako urte haretan: A. Lino Akesolo Euskaltzain oso izendatu ebenekoa. 1963ko apirilaren 5eko data dau izendapen horrek. Gure lagun euskaltzale batek, gure aurrean, zorionak emon eutsazanean, pozez zorutzen erantzun euskun. Handik denbora gitxira pertsona berak motibo bera aitatu eutsanean, oster, haserre baten purrustadaka hasi jakun. Hor bitartean zer edo zer jazo zala igarri genduan, baina ez genkian zer. Tarte hori nahiko laburra izan zalakoan nago, baina berak kazetari batek eginiko elkarrizketari erantzunez, sei hilabete edo izango zirala dino. Hona kazetariaren itauna eta A. Linoren erantzuna:

– *Euskara batua eta 'h'ren arazoak izan ziren zuk euskaltzain oso izateari uzteko izan zenituen arazoak?*

– *Ez, utzia nion batuaren arazoaren aurretik: 1964. urtearen aldera utzia nion, izendatu nindutenetik seiren bat hilabetera, Euskaltzaindiaren barnean, horrelako*

borroka arraroak ugaltzen hasiak zirela eta. Harrez geroztik, euskaltzain urgazle ibili naiz, zenbait batzordetan laguntzen eta hola. (Hemen 1, 1986, 13. zenb., Xabier G. Arguello kazetaria).

Gai honetaz hainbat argibide emon zituan Jose Antonio Arana Martijak Gernikan 1989an Euskaltzaindian sartzeko hitzaldia emon ebanean; eta Joan Mari Torrealdaik eta Imanol Murua Uriak idatziriko *EUSKALTZAINDIA ekin eta jarrai* liburuan holan biltzen dabe albiste hau:

60ko hamarkadaren erdialdera, Gorostiaga, Erkiaga eta Akesolo euskaltzain osoek Euskaltzaindiarekin harremanak bertan behera uzten dituztela esanez idatzi diote Euskaltzaindiari. Gorostiaga eta Erkiagarenak bere onera datoz. Baina Lino Akesolok ez du nahi aurrerantzean osoko izan (1963tik zen), nahiz eta prest dagoen urgazle eta liburuzain gisa jarraitzeko.

Euskaltzaleekin izan zituan hartu-emonetara barriro etorritz, Iratzederrekin estuak izan zituan. Bertsolaritzako hainbatekin be oso ondo konpontzen zan eta gai horretan aditu eta jakitun handizatzen euken bera. Izan be, bizi guztian estimu handian izan eban bertsolaritza. Urte hareetan Elizaren babespera jo behar izan eban bertsolariak eta Markina-Xemeingo Karmeldarretan ospatzen zan urtero “Bertsolari eguna” urriaren 12an. Lino Akesolo be urtero etortzen zan Begoñatik, Bilbon bizi zan Basilio Pujana bertsolari zeanuritarra lagun ebal. Begoñan igaro eban ia bizi guztia A. Linok, baina sei urteko etenaldia izan eban segida horrek: 1969tik 1972ra Donostiako Karmeldarren Priore izan zanekoa eta 1972tik 1975era Markina-Xemeingo Karmeldarren Priore izan zanekoa. Donostian zala, euskaltzale eta idazle askorekin izan zituan hartu-emonak, baina badakit Nemesio Etxanizekin ia egunero izaten zala; honek, Karmeldarretako kapera baten meza emon ondoren, euskal kulturako mundutxua Aita Linorekin polito astindu barik ez eban handik alde egiten-eta. Markina-Xemeinen zala, Jesus Gaztañaga etortzen jakon sarri eta astebete eta hamar egun igarotzen zituan komentuan, ikastoletarako testuak prestatzen ziharduala. Markina-Xemeingo urte hareetariko baten, nor eta Jokin Zaitegi bera izan genduan bisitan. Laburra izan zan haren egotaldia: bazkaltzen izan zan gurekin eta gero pixka baten egongo zan A. Linorekin. Bazkalordu guztian ez zan isildu euskerari buruzko gauza asko aho-minean erabiliz...

Urte hareetan (Markina-Xemeingo Prioretzako urteetan) Manu Sotaren karpetak izan ohi zituan eskueran. Beraz, *DICCIONARIO RETANA DE AUTORIDADES DEL EUSKERA* obra handia prestatzen ziharduan buru eta bihotz. Baina Retana bera ez zan Markina-Xemeingo komentutik agertzen. Hango hiru urteak amaitu eta barriro Begoñara bihurtu zanean, emon eutsan amaiera obra handi horri.

Iratzederren bitartez edo, Beneditar euskaldunekin beti izan zituan hartu-emon estuak, batez be Lazkaokoekin. Honeek argitaratzen eban *Jaunaren Deia* aldizkarian be hainbat lan argitaratu zituan.

Euskal Liturgi Itzultzaileen buruetarikoak izan zan. Estimua handian izan eban guztiak eta berak be hartu-emon bihotzekoak zituan hango kideekin, batez be Mikel Zarate, Karmelo Etxenagusia, Joan Mari Lekuona eta beste batzuekin.

Holan agertu nahi izan dogu A. Lino Akesolo, antzinako gomuten puska batzuk bilduta, urun fina eihotzen eta euskaltzale lagunekin hartu-emonetan.

Luis Baraiazarra Txertudi

2011-04-14